

Fundusze Europejskie

Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska

Fundusz Spójności

Współfinansowano w ramach Projektu nr POIS.02.04.00-00-0100/16 pn. ***Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną*** ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

Drogi przenoszenia IGO oraz plany działań dla dróg priorytetowych wprowadzania lub rozprzestrzeniania się IGO

*Rafał Maciaszek, Wojciech Solarz, Karolina Mazurska, Barbara Tokarska-Guzik,
Tomasz Mroczkowski, Izabela Sachajdakiewicz*

Listopad 2021

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

<div> <div>wprowadzenia zamierzone</div> <div>wprowadzenia niezamierzone</div> </div>	Celowy transport towarów (ang. Commodity)	Wsiedlenie do środowiska przyrodniczego
		Ucieczka z uprawy lub hodowli
		Zawleczenie z importowanym towarem (zanieczyszczenie)
	Przemieszczanie wraz ze środkiem transportu (ang. Vector)	Zawleczenia na / w środkach transportu (pasażer na gapę)
	Rozprzestrzenianie (ang. Dispersal)	Rozprzestrzenianie przez nowy korytarz inwazyjny
		Rozprzestrzenianie po wcześniejszym wprowadzeniu na innym obszarze

Schemat klasyfikacji dróg przenoszenia zastosowany w analizie na zlecenie GDOŚ

Na podstawie: Harrower, C.A., Scalera, R., Pagad, S., Schonrogge, K., Roy, H.E. (2018)
Guidance for interpretation of CBD categories on introduction pathways.
Report to the European Commission

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych

Artykuł 13. Plany działania dotyczące dróg przenoszenia inwazyjnych gatunków obcych.

Ustawa z 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych

Art. 3. 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska:

5) przeprowadza analizę dróg niezamierzonego wprowadzenia do środowiska lub rozprzestrzeniania się IGO stwarzających zagrożenie dla Unii oraz ustala priorytetowe drogi przenoszenia IGO zgodnie z art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 1143/2014;

Art. 4. 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje plan działań dotyczący priorytetowych dróg przenoszenia IGO stwarzających zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzających zagrożenie dla Polski oraz koordynuje realizację działań zawartych w tym planie na poziomie regionalnym zgodnie z art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 1143/2014.

2. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przy opracowaniu planu działań, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w dziale III rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247, 784, 922, 1211, 1551 i 1718).

3. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przedkłada plan działań, o którym mowa w ust. 1, do akceptacji ministrowi właściwemu do spraw środowiska, w terminie 30 dni od dnia zakończenia udziału społeczeństwa.

4. Minister właściwy do spraw środowiska przedkłada zaakceptowany plan działań, o którym mowa w ust. 1, Radzie Ministrów.

5. Rada Ministrów przyjmuje, w drodze uchwały, plan działań, o którym mowa w ust. 1.

6. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przekazuje plan działań, o którym mowa w ust. 1, do Komisji Europejskiej niezwłocznie po jego przyjęciu przez Radę Ministrów.

7. Do zmiany planu działań, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ust. 1–6.

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

MECHANIZM	KATEGORIA	DROGA PRZENOSZENIA
CELOWY TRANSPORT TOWARÓW (ang. commodity)	WSIEDLENIE DO ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	<i>Wprowadzenie gatunków w celu kontroli biologicznej;</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków roślin w celu zapobiegania erozji gleb i/lub stabilizacji wydm (także w celu pełnienia funkcji fizycznej bariery np. dla wiatru, wody, przemieszczania się zwierząt, itp.);</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków zwierząt w celach wędkarskich i rybackich;</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków zwierząt w celach łowieckich;</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków w celach "wzbogacenia" flory, fauny lub krajobrazu;</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków w celu ich ochrony lub zarządzania dzikimi populacjami zwierząt;</i>
		<i>Wprowadzenie gatunków w innych celach użytkowych (np. w celach medycznych, rekultywacji gruntów, zapylania roślin uprawnych);</i>
		<i>Inny rodzaj celowego wprowadzenia gatunków (np. w celach religijnych).</i>

Schemat klasyfikacji dróg przenoszenia zastosowany w analizie na zlecenie GDOŚ (Harrower i in. 2018)

Drogi, które nie zostały uwzględnione w analizie (drogi zamierzonego przenoszenia) zaznaczono kursywą;

Wprowadzenie gatunków w celu kontroli biologicznej - przykłady

Gambuzja pospolita *Gambusia affinis*.
Fot. Rafał Maciaszek

Sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*.
Fot. Rafał Maciaszek

Żółw jaszczurowaty.

Fot. Bartłomiej Gorzkowski

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Żółw jaszczurowaty pojawił się w środowisku przyrodniczym w Polsce w wyniku zamierzonych działań, których celem było „wzbogacenie” lokalnej fauny. W tym celu nieodpowiedzialne osoby zachęcały do wprowadzania jaj tego gatunku na podstawie specjalnie przygotowanej instrukcji.

Trojeść amerykańska *Asclepias syriaca*.

Fot. Magda Podlaska

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Przykładem inwazyjnego gatunku obcego o znaczeniu nektarodajnym, o dużym znaczeniu dla pszczelarstwa jest trojeść amerykańska – uprawiana na obszarze Polski od XVIII w. po czasy współczesne.

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

MECHANIZM	KATEGORIA	DROGA PRZENOSZENIA
CELOWY TRANSPORT TOWARÓW (ang. commodity)	UCIECZKA Z UPRAWY LUB HODOWLI	Ucieczka gatunków roślin z upraw rolnych (w tym roślin wykorzystywanych do produkcji biopaliw);
		Ucieczka gatunków z akwakultury/marikultury;
		Ucieczka gatunków z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego;
		Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych;
		Ucieczka gatunków zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem zwierząt futerkowych);
		Ucieczka gatunków roślin z upraw leśnych;
		Ucieczka gatunków z ferm zwierząt futerkowych;
		Ucieczka gatunków roślin z komercyjnych upraw ogrodniczych;
		Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków);
		Ucieczka gatunków przetrzymywanych w celu badań naukowych i rozmnażania ex-situ;
		Ucieczka gatunków przetrzymywanych jako pokarm lub żywa przynęta;
		Inny rodzaj ucieczki gatunków z warunków kontrolowanych (np. ze sklepów zoologicznych, z cyrków).

Schemat klasyfikacji dróg przenoszenia zastosowany w analizie na zlecenie GDOŚ (Harrower i in. 2018)

- Drogi wybrane co najmniej dla 1 gatunku zostały zaznaczone czcionką pogrubioną;
- Drogi nie wybrane dla żadnego gatunku zostały opisane czcionką standardową.

Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych - przykłady

Żółw ozdobny - czerwonolicy *Trachemys scripta elegans*.

Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Utrzymywane w niewłaściwie zabezpieczonych oczkach wodnych żółwie akwariowe bardzo często uciekają zasiedlając pobliskie akweny. Obecnie do najczęstszych uciekinierów zalicza się żółwie z rodzaju *Pseudemys*, które wciąż są dostępne w sprzedaży i osiągają większe rozmiary niż żółw ozdobny (ponad 40 cm długości skorupa, ponad 5 kg masy ciała).

Ucieczka gatunków roślin z upraw rolnych - przykłady

Barszcz Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*.
Fot. Barbara Tokarska-Guzik

Barszcz Sosnowskiego jest jednym z przykładów roślin, które uciekły z upraw rolnych PGR – miał stanowić podstawę do sporządzania kiszonki dla bydła. Pomimo zaniechania uprawy, nie zlikwidowano skutecznie wszystkich roślin. Pozostawione osobniki zaczęły się dziko rozprzestrzeniać. Rozprzestrzenianie mogło być wspierane przez pszczelarzy – gdyż jest to także gatunek miododajny.

Ucieczka gatunków z akwakultury/marikultury - przykłady

Odmiana pomarańczowa i niebieska raka Luizjańskiego. Fot. Rafał Maciaszek

Ucieczka gatunków roślin z komercyjnych upraw ogrodnich - przykłady

Pistia rozetkowa *Pistia stratiotes*.

Fot. Rafał Maciaszek

Pistia rozetkowa jest rośliną ozdobną, która często wprowadzana jest do stawów hodowlanych na zasadzie uprawy. Jeśli uprawy zasilane są wodą pochodzącą z lokalnych wód otwartych to ucieczka tego gatunku, podobnie jak azolli karolińskiej *Azolla filiculoides* czy hiacynta wodnego *Eichhornia crassipes* jest przy sprzyjających warunkach klimatycznych tylko kwestią czasu.

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Jenot *Nuctereutes procyonoides*

Fot. Marek Kosiński

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

MECHANIZM	KATEGORIA	DROGA PRZENOSZENIA
CELOWY TRANSPORT TOWARÓW (ang. commodity)	ZAWLECZENIE Z IMPORTOWANYM TOWAREM (ZANIECZYSZCZENIE)	Zawleczenie gatunku z żywą przynętą;
		Zawleczenie gatunków z materiałem szkółkarskim;
		Zawleczenie gatunków z żywnością;
		Zawleczenie gatunków (z wyjątkiem pasożytów) na zwierzętach;
		Zawleczenie pasożytów na zwierzętach;
		Zawleczenie gatunków (z wyjątkiem pasożytów) na roślinach;
		Zawleczenie pasożytów na roślinach;
		Zawleczenie gatunków z nasionami lub materiałem siewnym;
		Zawleczenie gatunków z drewnem;
		Zawleczenie gatunków z materiałami stosowanymi jako podłoże (z glebą, materiałem roślinnym – ściółką, sianem, słomą, trocinami itp.).

Schemat klasyfikacji dróg przenoszenia zastosowany w analizie na zlecenie GDOŚ (Harrower i in. 2018)

- Drogi wybrane co najmniej dla 1 gatunku zostały zaznaczone czcionką pogrubioną;
- Drogi nie wybrane dla żadnego gatunku zostały opisane czcionką standardową.

Zawleczenie gatunku z żywą przynętą - przykłady

Czebaczek amurski *Pseudorasbora parva*.

Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Czebaczek amurski jest regularnie wprowadzany z materiałem zarybieniowym ryb karpiowatych nie tylko do akwakultury, lecz także i z niej do wód otwartych czy na prywatne łowiska. Bardzo często oferowany jest do sprzedaży jako tzw. żywiec wśród przedstawicieli karasia srebrzystego *Carassius gibelio*, w sklepach wędkarskich i zoologicznych. Warto dodać, że czebaczek amurski jest wektorem groźnego pasożyta międzykomórkowego, jakim jest *Sphaerothecum destruens*.

Zawleczenie gatunków z materiałami stosowanymi jako podłoże - przykłady

Corbicula fluminea.

Fot. Rafał Maciaszek

Małże z rodzaju *Corbicula* bywają przemieszczane wraz z piaskiem pobieranym z akwariów lub miejsc gdzie są inwazyjne (np. piasek z rzek). W przypadku wykorzystania zanieczyszczonego małżami piasku jako podłoże w oczkach wodnych, istnieje szansa na zdomowienie się tego gatunku w nowych lokalizacjach.

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

MECHANIZM	KATEGORIA	DROGA PRZENOSZENIA
PRZEMIESZCZANIE WRAZ ZE ŚRODKIEM TRANSPORTU (ang. vector)	ZAWLECZENIA NA / W ŚRODKACH TRANSPORTU (PASAŻER NA GAPE)	Zawleczenie gatunków na/w sprzęcie wędkarskim lub rybackim;
		Zawleczenie gatunków w kontenerach, itp.;
		Zawleczenie gatunków na/w samolotach;
		Zawleczenie gatunków w organicznym materiale opakowaniowym (w tym w opakowaniach drewnianych);
		Zawleczenie gatunków na statkach lub łodziach (nie dotyczy wód balastowych i kadłubów);
		Zawleczenie gatunków na/w maszynach lub urządzeniach;
		Zawleczenie gatunków przez podróżujących ludzi (w bagażu, na ubraniu, itp.);
		Zawleczenie gatunków w wodach balastowych;
		Zawleczenie gatunków na kadłubach statków;
		Zawleczenie gatunków na/w pojazdach (samochodach, pociągach, itp.);
		Zawleczenie gatunków na/w pozostałych środkach transportu.

Schemat klasyfikacji dróg przenoszenia zastosowany w analizie na zlecenie GDOŚ (Harrower i in. 2018)

- Drogi wybrane co najmniej dla 1 gatunku zostały zaznaczone czcionką pogrubioną;
- Drogi nie wybrane dla żadnego gatunku zostały opisane czcionką standardową.

Zawleczenie gatunków w wodach balastowych / na sprzęcie wędkarskim lub rybackim - przykłady

Rak pręgowaty *Faxonius limosus*.

Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Co prawda śmiertelna dla europejskich raków dżuma racza *Aphanomyces astaci* została po raz pierwszy zawleczona z wodami balastowymi statków, jednak kolejne jej warianty wprowadzono do wód Polski wraz z rakiem pręgowatym *Faxonius limosus* i rakiem sygnałowym *Pacifastacus leniusculus*.

Zawleczenie gatunków na statkach lub łodziach - przykłady

Krab wełnistoręki *Eriocheir sinensis*.

Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Krab wełnistoręki *Eriocheir sinensis* dotarł do wód europejskich za pośrednictwem statków, jest też przemieszczany w wodach chwytając się łodzi.

MECHANIZM	KATEGORIA	DROGA PRZENOSZENIA
ROZPRZESTRZENIANIE (ang. dispersal)	ROZPRZESTRZENIANIE PRZEZ NOWY KORYTARZ INWAZYJNY	Rozprzestrzenianie się gatunków z wykorzystaniem sztucznych kanałów;
		Rozprzestrzenianie się gatunków z wykorzystaniem tuneli i mostów.
	ROZPRZESTRZENIANIE PO WCZEŚNIEJSZYM WPROWADZENIU NA INNYM OBSZARZE	Samodzielne rozprzestrzenianie się gatunków z obszarów położonych za granicą kraju, po ich wcześniejszej introdukcji na tych obszarach wskutek działalności człowieka.

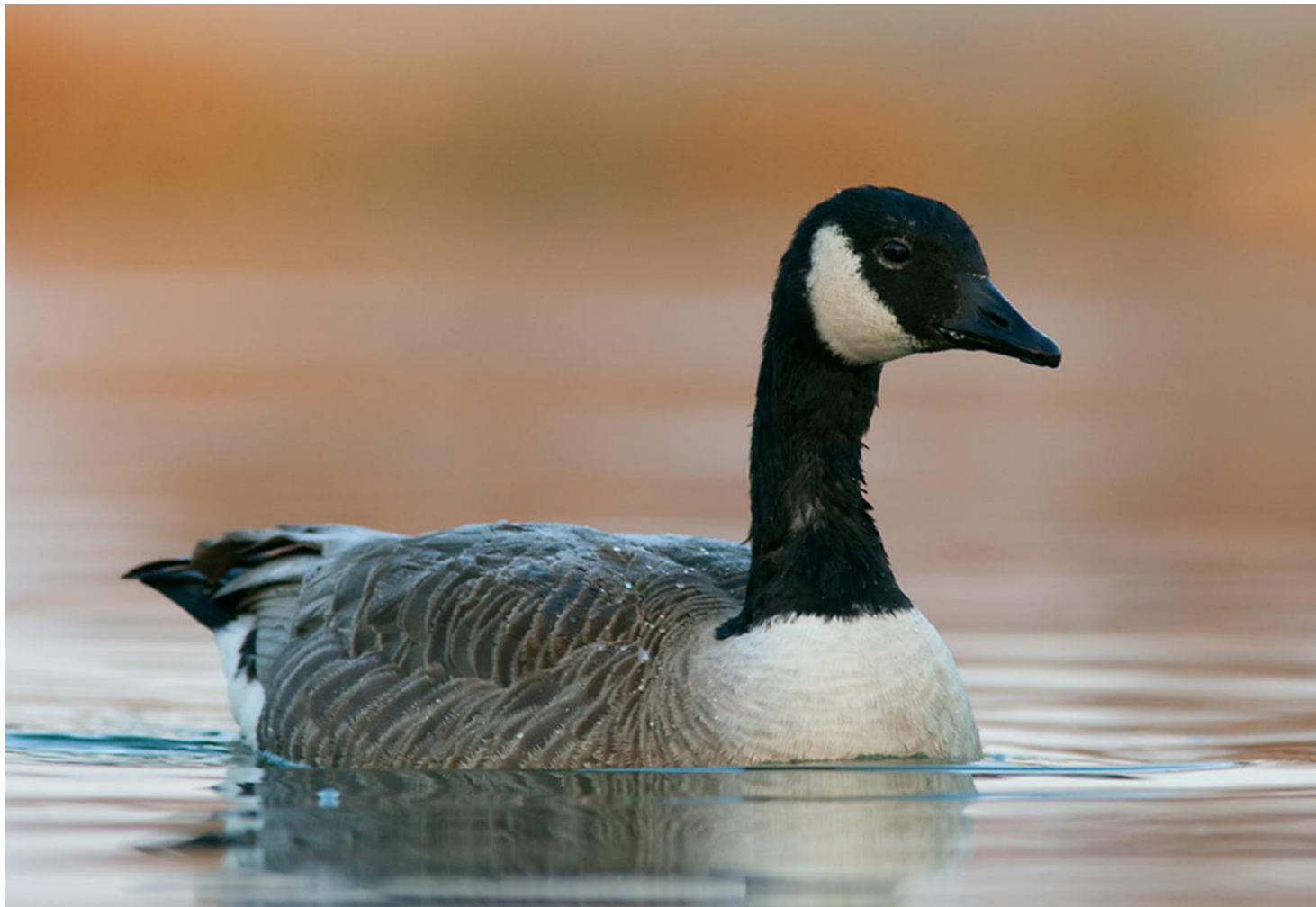
- Drogi wybrane co najmniej dla 1 gatunku zostały zaznaczone czcionką pogrubioną;
- Drogi nie wybrane dla żadnego gatunku zostały opisane czcionką standardową.

Rak sygnałowy *Pacifastacus leniusculus*.

Fot. Rafał Maciaszek

Samodzielne rozprzestrzenianie się gatunków z obszarów położonych za granicą kraju, po ich wcześniejszej introdukcji na tych obszarach wskutek działalności człowieka - przykłady

Bernikla kanadyjska *Branta canadensis*.

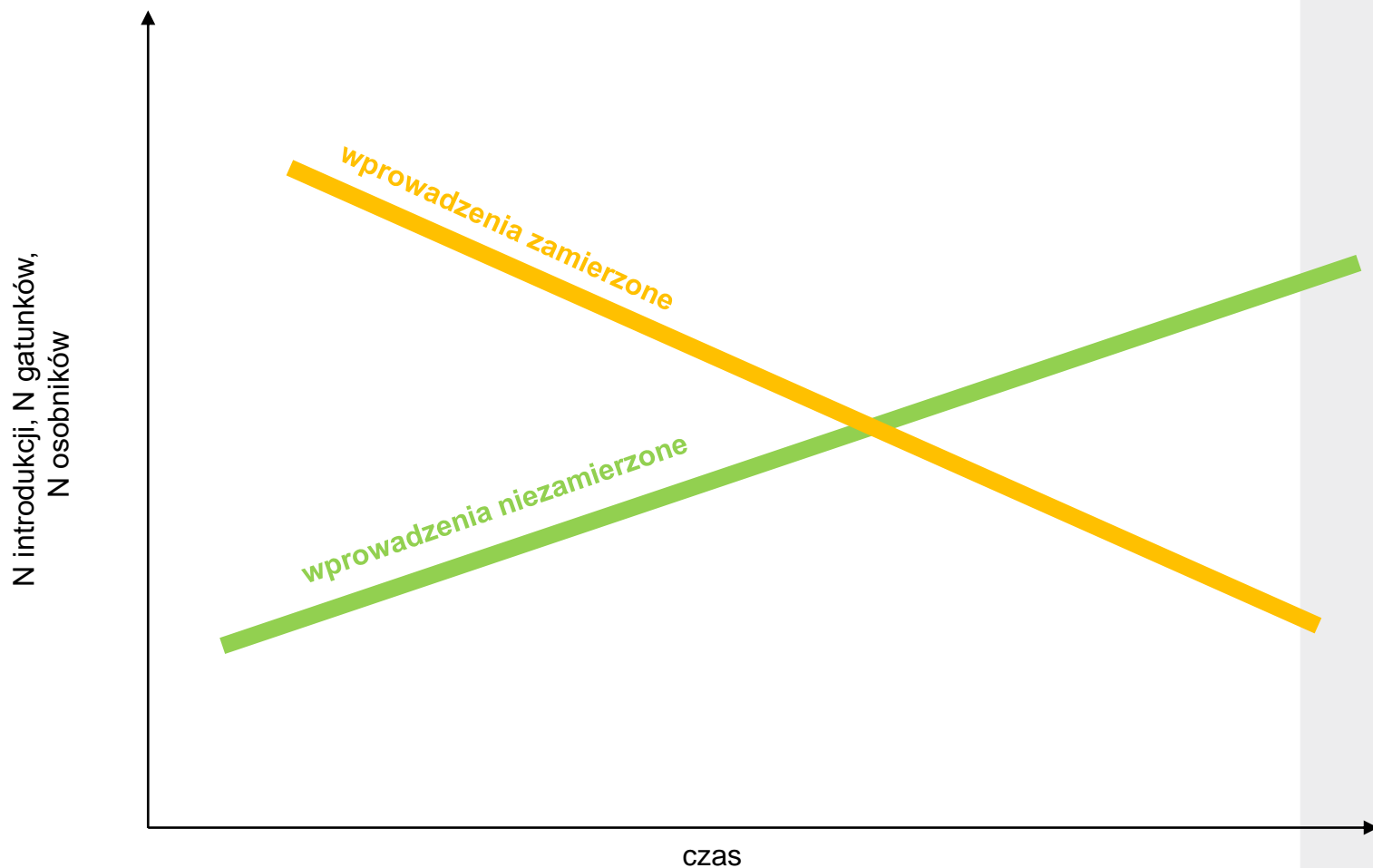
Fot. Marek Szczepanek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Bernikla kanadyjska rozprzestrzeniła się po krajach europejskich z krajów skandynawskich, gdzie została wprowadzona. Innym przykładem może być trawianka *Perccottus glenii* – która po wprowadzeniu do wód Europy Wschodniej kierowała się na zachód. Jeszcze innym przykładem jest pręgowaty *Faxonius limosus*, który swój podbój Europy rozpoczął w Polsce.

Znaczenie dróg wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Ryc. Znaczenie wprowadzania niezamierzonego i zamierzonego w zależności od czasu. **Opracowanie własne.**

Nacisk na drogi niezamierzonego wprowadzania jest uzasadniony, bo znaczenie tych właśnie dróg rośnie z biegiem czasu. Jednocześnie znaczenie dróg zamierzonego wprowadzania spada.

Znaczenie dróg wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Wzrost poziomu wiedzy i poziomu świadomości o skutkach inwazji biologicznych

Rozwój regulacji prawnych i kodeksów dobrych praktyk, mających na celu ograniczanie zagrożeń ze strony obcych gatunków

Zazwyczaj nie wprowadza się w sposób planowany nowych gatunków, ale takie, które są obecne w Polsce od dawna i stosunkowo niegroźne

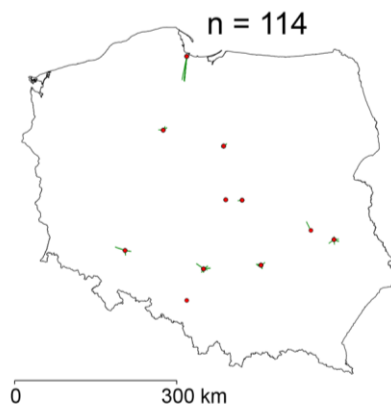
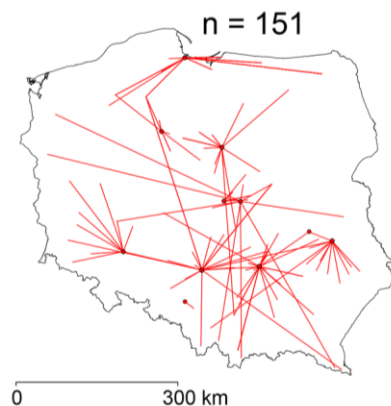
Intensyfikacja przepływu towarów i osób - zawleczenia

Coraz większa dostępność egzotycznych roślin i zwierząt – ucieczki

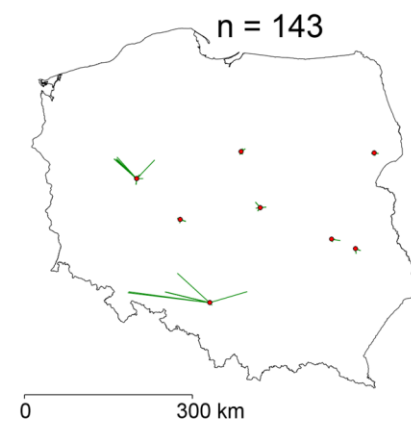
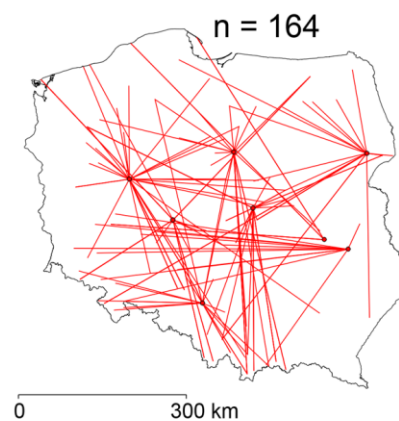
Inne przykłady - mimo, że kanały straciły znaczenie gospodarcze, w dalszym ciągu mają duże znaczenie dla rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Ryc. Opracowanie własne.

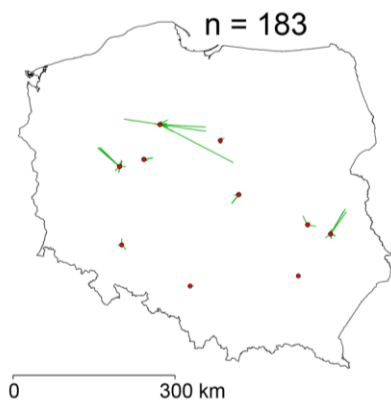
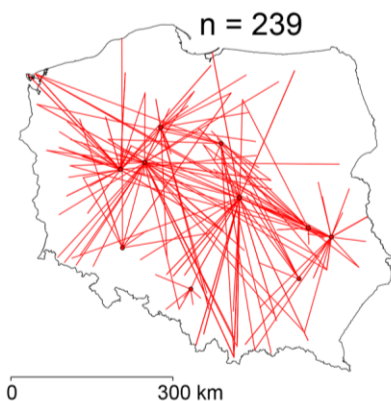
Reynoutria sp.

Impatiens glandulifera

Solidago sp.

handel tradycyjny

handel internetowy

Porównanie odległości przemieszczeń gatunków zakupionych w handlu tradycyjnym i internetowym

Lenda, M., Skórka, P., Knops, J.M., Moroń, D., Sutherland, W.J., Kuszewska, K. and Wojciechowski, M., 2014. Effect of the internet commerce on dispersal modes of invasive alien species. *PLoS one*, 9(6), p.e99786.

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Znaczenie dróg wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Zamierzone wprowadzanie jest w Polsce w adekwatny sposób regulowane przepisami prawnymi.

Zasadniczo zabronione jest wprowadzanie do środowiska przyrodniczego wszystkich gatunków obcych, natomiast w niektórych sytuacjach dopuszczone jest stosowanie gatunków obcych w środowisku.

Istniejące przepisy należy stosować z rozwagą, zwłaszcza w miejscach cennych przyrodniczo i w ich pobliżu. Należy rozwijać i wdrażać kodeksy dobrych praktyk w zakresie obcych gatunków i działalności związanej z ogrodnictwem, łowiectwem czy rybactwem.

Najgroźniejsze gatunki są objęte ograniczeniami, włącznie z całkowitym zakazem posiadania i obrotu. Zarówno wiedza o tych przepisach, jak i ich egzekwowanie, wymaga poprawy. Konieczne jest stworzenie hodowcom takich rozwiązań, które byłyby alternatywą dla uwalniania zwierząt (np. azyli, do których można je oddać).

< > 01 — 04

Sprzedam Nutrie dziko żyjące - oswojone

70 zł Do negocjacji

Przykładowe ogłoszenie na jednym z krajowych portali ogłoszeniowych.
Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Znaczenie dróg wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Hiacynt wodny *Eichhornia crassipes*. Fot. Rafał Maciaszek

Drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się gatunków obcych powinny być spójnie zarządzane w skali wykraczającej poza granice państw. Jest to ważne zwłaszcza w kontekście ryzyka samorzutnego rozprzestrzenienia się gatunku poza granice kraju, w którym został on wprowadzony przez człowieka. Rozporządzenie UE dotyczące inwazyjnych gatunków obcych może być skutecznym narzędziem dla realizacji tego zadania. Z perspektywy Polski, kluczowe znaczenie ma również współpraca w tym zakresie z sąsiadującymi krajami, które nie są członkami UE.

Kluczowe znaczenie dla skutecznego ograniczenia problemu inwazji biologicznych ma podnoszenie wiedzy na ten temat zarówno wśród interesariuszy bezpośrednio związanych z tym zagadnieniem, jak i szerokiego społeczeństwa. **Wiedza o przyczynach i skutkach obecności obcych gatunków jest bowiem niewystarczająca.**

PROJEKT GENERALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA 2017-2022

w ramach którego przeprowadzono szereg działań, m.in.:

- Analiza stopnia inwazyjności gatunków obcych w Polsce wraz ze wskazaniem gatunków istotnie zagrażających rodzimej florze i faunie oraz propozycją działań strategicznych w zakresie możliwości ich zwalczania
- Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych wraz z opracowaniem planów działań dla dróg priorytetowych

Lider zadania :

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Partner zadania:

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Fundusze
Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Współfinansowano w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0100/16 pn. *Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną* ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych wraz z opracowaniem planów działań dla dróg priorytetowych

Metoda:

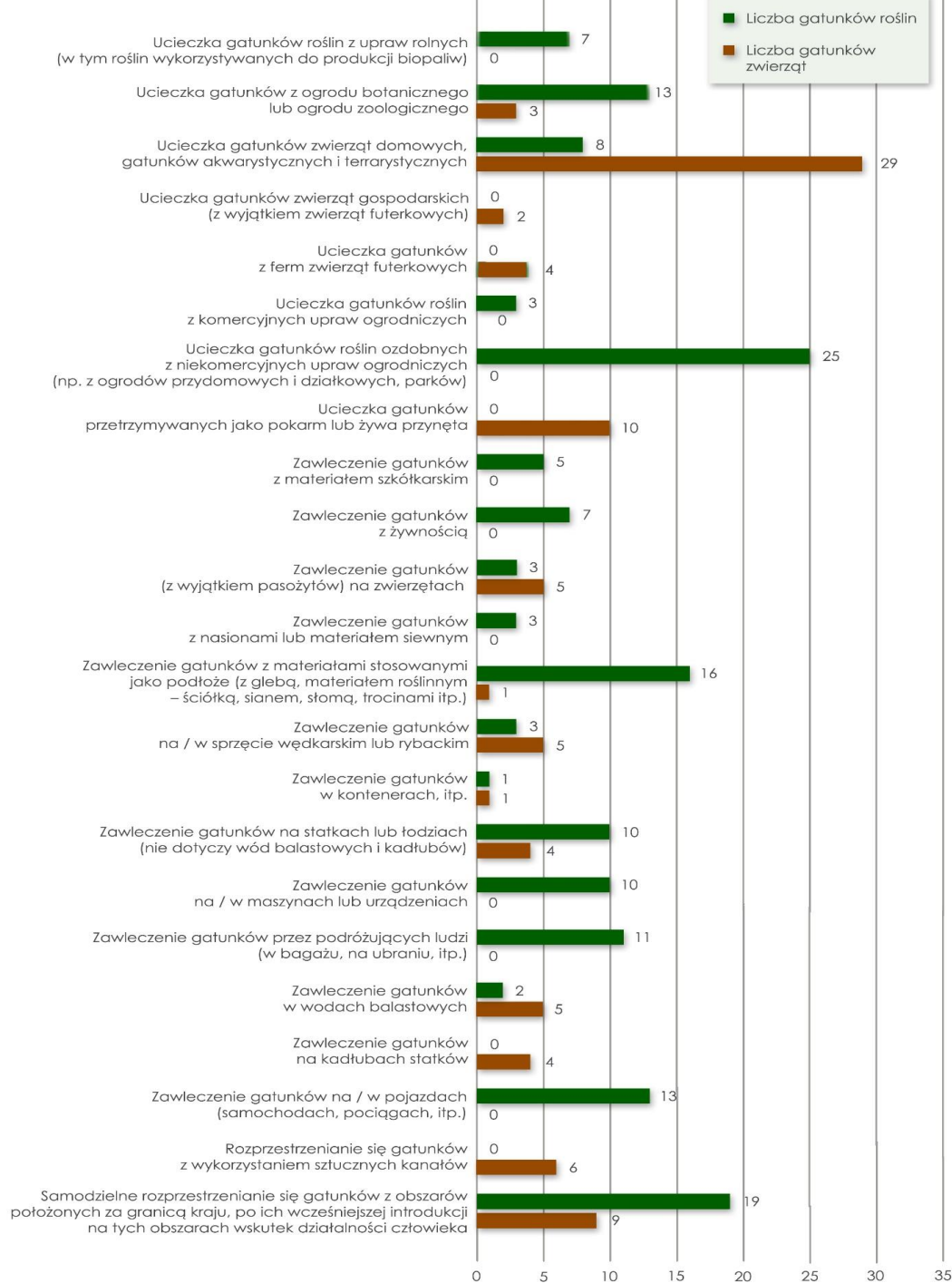
- Ocena ryzyka dla 83 IGO
- Przypisanie każdego IGO do drogi / dróg przenoszenia
- Ocena liczbowa skutków wprowadzenia każdego IGO:
 - najgroźniejsze – IGO nowe dla PL
 - najmniej groźne – IGO szeroko rozpowszechnione w PL
- Dla każdej drogi wprowadzenia - zsumowanie zagrożenia dla wprowadzenia wszystkich IGO
- Wybór dróg wprowadzania o najwyższym zagrożeniu
- Bilans kosztów i korzyści zarządzania każdą z dróg
- Wybór dróg priorytetowych, o najkorzystniejszym bilansie
- Przygotowanie planów działań dla dróg priorytetowych

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Droga przeniesienia

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Wybór dróg wprowadzania o najwyższym zagrożeniu:

1. Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych
2. Samodzielne rozprzestrzenianie się gatunków z obszarów położonych za granicą kraju, po ich wcześniejszej introdukcji na tych obszarach wskutek działalności człowieka
3. Ucieczka gatunków z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego
4. Zawleczenie gatunków z materiałami stosowanymi jako podłoże (z glebą, materiałem roślinnym – ściółką, sianem, słomą, trocinami itp.)
5. Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków)
6. Zawleczenie gatunków na/w sprzęcie wędkarskim lub rybackim
7. Zawleczenie gatunków przez podróżujących ludzi (w bagażu, na ubraniu, itp.)
8. Zawleczenie gatunków na statkach lub łodziach (nie dotyczy wód balastowych i kadłubów)

Wybór dróg priorytetowych po bilansie kosztów i korzyści:

1. Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych
2. Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków)

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Wstępne projekty planów działań dla dróg priorytetowych

Plan działania dla drogi priorytetowej: „Ucieczka zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych”

Katowice – Kraków 2018

Plan działania dla drogi priorytetowej: „Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków)”

Katowice – Kraków 2018

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Charakterystyka drogi priorytetowej

Ucieczka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych

– drogą tą przenoszone może być 37 spośród rozpatrywanych 83 gatunków*, w tym:

- 8 gatunków roślin (z analizowanych 33 gatunków), m.in.: azolla karolińska, kabomba karolińska, wywłócznik brazylijski,
- 29 gatunków zwierząt (z analizowanych 50 gatunków), m.in.: bernikla kanadyjska, bizon, szop praczy, nutria, żaba rycząca, żółw ozdobny, rak luizjański, trawianka.

* Dotyczy gatunków ujętych w wykazie krajowym (2011) oraz w wykazie unijnym z lat 2016-2017

Plan działania dla drogi priorytetowej:

**„Ucieczka zwierząt domowych,
gatunków akwarystycznych
i terrarystycznych”**

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Charakterystyka drogi priorytetowej

Uciezka gatunków zwierząt domowych, gatunków akwarystycznych i terrarystycznych

Droga ta obejmuje trzy rodzaje przedostawania się gatunków do środowiska:

- Uciezki z miejsc przetrzymywania
- Niezamierzone wprowadzania do środowiska przetrzymywanych osobników;
- Nieodpowiedzialne uwalnianie osobników przez właścicieli.

Dotyczy wszystkich gatunków zwierząt utrzymywanych w prywatnych zbiorach, jak również wszelkich gatunków utrzymywanych jako żywy pokarm dla zwierząt dzikich i towarzyszących.

Obejmuje także florę akwariową i terrariową utrzymywane w związku z handlem w akwarystyce i terrarystyce.

Plan działania dla drogi priorytetowej:

**„Uciezka zwierząt domowych,
gatunków akwarystycznych
i terrarystycznych”**

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Charakterystyka drogi priorytetowej

Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków) – drogą tą przenoszone może być 25 spośród rozpatrywanych 83 gatunków*, to jest:

- 25 gatunków roślin (z analizowanych 33 gatunków), m.in. azolla karolińska, hiacynt wodny, barszcz Sosnowskiego, niecierpek gruczołowaty, rdestowiec japoński, wywłócznik brazylijski

* Dotyczy gatunków ujętych w wykazie krajowym (2011) oraz w wykazie unijnym z lat 2016-2017

Plan działania dla drogi priorytetowej:
„Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodniczych (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków)”

Katowice – Kraków 2018

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Współfinansowano w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0100/16 pn. Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Charakterystyka drogi priorytetowej

Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodnich (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków).

Droga ta obejmuje uciezki roślin ozdobnych z uprawy w zamknięciu lub warunkach kontrolowanych, gdzie zostały wprowadzone ze względów dekoracyjnych, z wyłączeniem ogrodnictwa komercyjnego.

Dotyczy gatunków znajdujących się w prywatnych kolekcjach hobbystycznych lub gatunków wykorzystywanych w kształtowaniu krajobrazów, które mogą przypadkowo przedostać się do środowiska przyrodniczego.

Droga ta dotyczy wyłącznie roślin.

Plan działania dla drogi priorytetowej:
„Ucieczka gatunków roślin ozdobnych z niekomercyjnych upraw ogrodnich (np. z ogrodów przydomowych i działkowych, parków)”

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się gatunków obcych

Działania w planach zostały podzielone na 8 obszarów:

1. Podniesienie świadomości o zagrożeniach ze strony inwazyjnych gatunków obcych i o sposobach jego ograniczania
2. Zbieranie, gromadzenie i wymiana informacji o inwazyjnych gatunkach obcych
3. Uporządkowanie ustawodawstwa i jasny podział kompetencji struktur państwowych i organizacji odpowiedzialnych za rozwiązywanie problemów związanych z obecnością inwazyjnych gatunków obcych
4. Rozwój współpracy międzynarodowej
5. Zapobieganie nowym introdukcjom
6. Wczesne wykrywanie gatunków obcych i szybkie podejmowanie decyzji co do dalszych procedur
7. Łagodzenie negatywnych skutków inwazji biologicznych: eliminacja, izolacja, długoterminowa kontrola
8. Odbudowa populacji rodzimych gatunków i ekosystemów

Sposoby ograniczenia roli poszczególnych dróg w przenoszeniu IGO – kodeksy dobrych praktyk

Kodeks dobrych praktyk

Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia.

Zasady kodeksu

1. Poznaj, co dokładnie uprawiasz lub sprzedajesz
2. Wprowadzaj prawidłowe oznakowania oferowanych do sprzedaży roślin
3. Miej aktualną wiedzę, które obce gatunki roślin stosowanych w ogrodnictwie są inwazyjne
4. Zrezygnuj ze sprzedaży lub z uprawy „zakazanych gatunków” oraz „uzgodnionych gatunków” obcych roślin
5. Przekazuj klientom informacje o inwazyjnych gatunkach roślin
6. Unikaj wprowadzania do swojego ogrodu i na tereny zieleni roślin zaliczanych do gatunków inwazyjnych
7. Promuj stosowanie rodzimych lub nieinwazyjnych roślin obcego pochodzenia
8. Utrzymuj rośliny obcego pochodzenia w ogrodzie, tak aby nie przedostawały się „za płot”
9. Wyrzucaj odpady roślinne w sposób odpowiedzialny – nigdy „na dziko”

**Ochrona przyrody
W TWOIM OGRODZIE**

Wprowadzaj do ogrodu gatunki rodzime, naturalnie występujące na terenie Polski

Takich roślin jest wiele: lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, jarzębina, jaworek pospolity, malczanka, kosaciec żółty, pelka wodna, kalinna korajowa... Są straszące dla psów lub motyli, pszczoły i innych owadów. Jednocześnie będą stanowiły kolorowy element ogrodu.

Unikaj roślin, które łatwo „uciekają” do rodzimej przyrody

Takie rośliny określone są jako inwazyjne gatunki obce. Mogą one wyrządzić wiele szkód w środowisku wypierając gatunki rodzime oraz w gospodarstwie, ponieważ często są trudne do usunięcia. Niektóre z nich, jak bierzcz Sosnowskiego, są szkodliwe dla zdrowia.

Stosuj rośliny alternatywne, dostępne w ofercie ogrodniczej

Inwazyjne gatunki roślin można zastąpić odmianą gatunku lub innym gatunkiem. Rośliny te także charakteryzują się pięknym zapachem, kolorem kwiatów czy kształtem liści. Pytaj o nie sprzedawcę.

Dbaj aby rośliny obcego pochodzenia w ogrodzie nie przedostawały się „za płot”

W tym celu możesz wykazać się nowymi roślinami, usuwając kwiatostany po przekwitnięciu, itp.

Wszystkie zasady listy inwazyjnych gatunków obcych oraz ich opis wraz ze wskazówkami jak je uprawiać w sposób bezpieczny dla środowiska znajdziesz w Kodeksie dobrych praktyk „Ogrodnictwo wobec roślin inwazyjnych obcego pochodzenia”, kdpo.gdos.gov.pl

Zachęcamy do wypełnienia deklaracji o stosowaniu Kodeksu dobrych praktyk!

**KODEKS
DOBRYCH PRAKTYK
W OGRODNICTWIE**

www.gdos.gov.pl

Logo: GOS, MZP, KRAJOWA AGENCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

Fot. E. Błach

Informacje o kodeksie:
projekty.gdos.gov.pl/kdpo-zalozenia

Sposoby ograniczenia roli poszczególnych dróg w przenoszeniu IGO – kontrola sprzedaży internetowej

< > 01 — 02

Raki akwariowe czerwone

40 zł

[WYRÓŻNIJ TO OGŁOSZENIE](#) [ODŚWIEŻ TO OGŁOSZENIE](#)

Oferta od: Osoby prywatnej

Opis

Sprzedam młode raki czerwone. Maja po kilka cm. Dorastaja do okolo 10-15 cm. Odbior tylko osobisty. Mam w tej chwili 4 sztuki do sprzedania.

< > 01 — 06

Sprzedam oswojona 4 mc tuszke

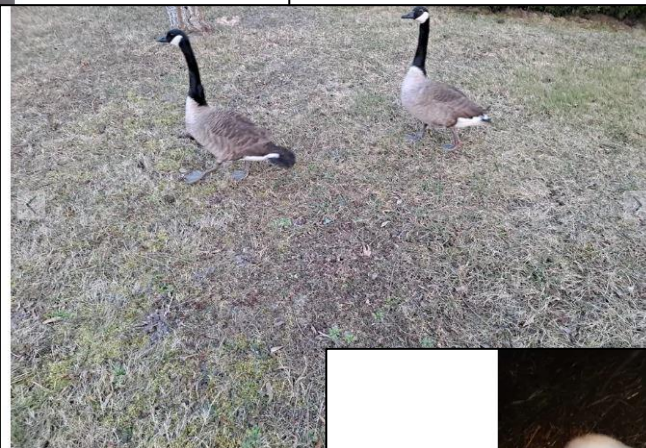
70 zł

[WYRÓŻNIJ TO OGŁOSZENIE](#) [ODŚWIEŻ TO OGŁOSZENIE](#)

Opis

Została jedna

Zapraszam do kontaktu telefonicznego

Dodane 07 kwietnia 2021

Gęsi gęsi Kanady...jskie

750 zł

[WEŹ POZYCZKĘ W VIVUS.PL](#)
[PROMUJ](#) [ODŚWIEŻ](#)
[Prywatne](#)

Opis

Witam, mam na sprzedaż parę Bernikil z roku 2019. Młota. Za rok będą niósły jaja.

< > 01 — 05

Duże zdjęcia

Sprzedam tuszkę i nie tylko

30 zł

[WYRÓŻNIJ TO OGŁOSZENIE](#) [ODŚWIEŻ TO OGŁOSZENIE](#)

Opis

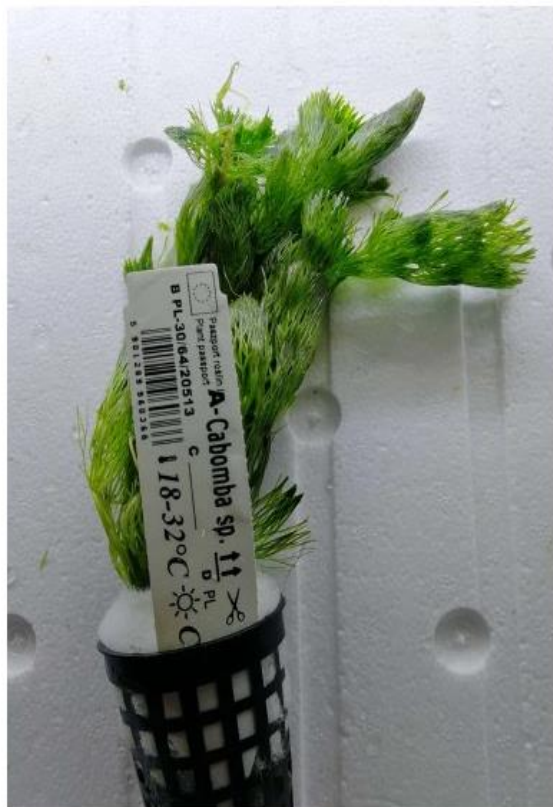
Witam, sprzedam 5 sztuk, 7-mio miesięcznych. Więcej informacji pod 691 - [pokaż numer telefonu](#) - . Nie wysyłam.

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Przykładowe ogłoszenie na krajowych portalach ogłoszeniowych.
Fot. Rafał Maciaszek

Sposoby ograniczenia roli poszczególnych dróg w przenoszeniu IGO – kontrola sprzedaży internetowej

[UDOSTĘPNIJ](#) [OBSERWUJ](#)

Cabomba caroliniana 18,00 zł/koszyk

od t 10 - 100%

18,00 zł

Paszport rośliny / Plant Passport

A. Pontederia

B. PL-30/18/20385

C.3/20

D. PL

Przykładowe ogłoszenia na krajowych portalach ogłoszeniowych.
Fot. Rafał Maciaszek

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

Dziękuję za uwagę!

rafal.maciaszek@lowcaobcych.pl

Fundusze Europejskie

Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska

Fundusz Spójności

Współfinansowano w ramach Projektu nr POIS.02.04.00-00-0100/16 pn. ***Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną*** ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

